SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL. XCVI. No. 122. JERSEY CITY and NEW YORK. FRIDAY, JUNE 30, 1989 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 30-го ЧЕРВНЯ 1989 Ч. 122. РІК XCVI

Пам'ятайте про Україну!

НА ГОЛОВУ ШКІЛЬНОЇ РАДИ ПЕРЕОБРАНО Д-РА ЄВГЕНА ФЕДОРЕНКА

Рочестер, Н.Й. — Тут в днях 24-го і 25-го червня ц.р., в приміщеннях коледжу „Ст. Джон Фішер" відбулися загальні збори Шкільної Ради при УККА і представників Опікунчих установ шкіл українознавства на котрих д-ра Євгена Федоренка переобрано головою. До Управи Шкільної ради вибрано: д-ра Ігоря Гурина — першим заступником, Петра Содоля — другим заступником, Олександра Пришляка — третім заступником, Ліну Андрієнко-Данчук — секретарем, Атанаса Кобрина — скарбником, а членами управи обрано Дозю Дубей, Наталію Канюгу, Ольгу Кекіш, Марусю Решітнік і Христину Ференцевич.

Д-р Є. Федоренко

Беручи під увагу важливість українського шкільництва та його теперішній стан в ЗСА загальні збори одобрили наступні резолюції, щоби піднести українське шкільництво на терені ЗСА.

Загальні збори Шкільної Ради і представників Опікунчих установ і шкіл українознавства, зібрані 24-25-го червня 1989 року в Рочестері вітають: Первоієрархів Українських Церков, Світовий Конґрес Вільних Українців, провід українських громадських, культурних і наукових установ, проводи українських національних, політичних організацій, українську спільноту в світі та український народ на рідних землях.

Відзначаючи 175-річчя народження Тараса Шевченка і Рік Української Мови, загальні збори закликають українську спільноту у вільному світі підтримати активною працею українське шкільництво у його змаганнях за збереження української молоді для майбутности українського народу, тому: Рідна школа в кожній українській громаді! Всі наші діти в рідній школі! На сумлінні кожної української громади, організації та родини лежить обов'язок матеріяльно забезпечити наше шкільництво! Зберігаймо та плекаймо рідну українську мову в родині, в Церкві, та в кожній українській громаді! Підтримуймо Рідношкільний Фонд!

Вітаємо наш народ в Україні та бажаємо успіхів у змаганнях за відродження і удержавлення української мови.

В КИЄВІ ВІДБУЛОСЯ ЗАСІДАННЯ ВКР УГС

Київ, Виконавчий Комітет УГС (ПС УГС). — 7-го травня 1989 року відбулося чергове засідання Всеукраїнської Координаційної Ради Української Гельсінкської Спілки. На Раді були присутні представники філій УГС: Буковини, Вінниччини, Дніпропетровщини, Житомирщини, Київщини, Львівщини, Полтащини, Тернопільщини, Чернігівщини, а також Московської філії УГС.

ВКР ухвалила Звернення УГС до новообраних народних депутатів УРСР з приводу реакційного Указу Президії Верховної Ради УРСР від 8 квітня 1989 року „Про внесення змін і доповнень в Закон СРСР „Про кримінальну відповідальність за державні злочини та деякі інші законодавчі акти УРСР" (текст звернення додається).

Голова Виконавчого Комітету УГС Левко Лук'яненко, що очолював делеґацію УГС на нараді представників національно-демократичних рухів народів СРСР в Лооді (Естонія), розповів про перебіг наради та про ухвалені там документи (документи наради див. в „Оповіснику", ч. 2). Він розповів також, що на нараду самочинно (без узгоження з Міжнаціональним координаційним комітетом) з'явилися з України Василь Січко, Григорій Приходько, Андріяна Дячишин, Іван Макар, Лідія Черкаська, які, замість конструктивної участі в роботі Наради та вироблення спільних документів, протягом усієї Наради займалися міжусобицями, переступаючи всі допустимі етичні норми ведення полеміки. ВКР ухвалила рішення:

„З огляду на те, що члени УГС Василь Січко та Іван Макар відступили від „Декларації принципів" та „Статутних принципів" УГС, вже протягом тривалого часу дискредитують УГС, вдаючися до неетичних методів, зокрема, приписуючи Спілці невластиві їй наміри і прагнення, ВКР рекомендує Львівській та Івано-Франківській філіям припинити членство В.Січка та І. Макара в УГС. Для уникнення компрометації Спілки ВКР не рекомендує членам УГС входити в спільні організаційні структури із названими особами".

У зв'язку з інтерв'ю, яке член цієї групи Г. Приходько дав радіостанції „Голос Америки", ВКР ухвалила заяву з цього приводу Виконавчого Комітету УГС.

Член ВК Вячеслав Чорновіл повідомив про роботу над остаточним проєктом „Декляраці принципів УГС" на підставі зауважень, що надійшли до Виконавчого Комітету. Він запропонував ще до остаточного затвердження Декляраці внести деякі зміни в статті 1 та 2 Основних принципів Декляраці, щоб уникнути різночитань.

У ст. 1 пропонується замість „було б основною сталою ґарантією...", поставити „є основною сталою ґарантією..." У ст. 2 Основних принципів пропонується зняти покликання на Сталіна і написати: „під маскою союзу суверенних радянських республік створено гранично централізовану авторитарну державу..." Останнє речення цього принципу викласти так: „Стоячи на позиціях української державности, УГС як правозахисна федеративна організація відстоює право окремих осіб чи громадських груп конституційним шляхом домагатися своїх ідеалів державности у фор-

(Закінчення на стор. 4)

Д-р В. Петришин став першим іноземним почесним членом КМТовариства

Ню Бранзвик, Н. Дж. — Від 24-го травня до 14-го червня ц.р. на запрошення академіків І. Скрипника (Донецьк) і Ю. Мітропольського (Київ), д-р Володимир Петришин, професор математики Ратґерського університету в Ню Бранзвику, Н.Дж. був гостем Академії Наук України, де виголосив українською мовою ряд доповідей про застосування своєї теорії А — властивих операторів до розв'язування різного типу диференціяльних рівнянь.

Установи, які гостили д-ра Петришина — це, в першу чергу, Інститут прикладної математики і механіки АН УССР в Донецьку (24.5 — 4.6), директор якого академік Ігор Скрипник, мабуть найбільше причинився до цьогорічної наукової поїздки д-ра Петришина на Україну. Д-р Скрипник — це міжнародно знаний український математик, наукові досліди якого є споріднені з працею д-ра Петришина, і тому не дивно, що три доповіді В. Петришина мали більше характер наукових семінарів ніж формальних лекцій. Приємно було почути, що навіть в Донецьку українська мова не цілком чужа для деякої частини математиків.

Звичайно, крім чисто наукових проблем, була нагода обговорити з деякими членами інституту можливість українізації в широкому розумінні цього слова на тлі „гласности і перебудови". Становище щодо цього питання багатьох учених в цьому найбільш „російському" місті була приємною несподіванкою. Як правило незважаючи на різницю мови, атмосфера зустрічей була незвичайно прихильною і теплою.

Приїхавши до Києва, д-р Петришин довідався від д-ра Фущича (члена-кореспондента АН УССР і властивого господаря перебування в Києві), що в березні ц.р. математики міста Києва рішили відновити існування і діяльність Київського Математичного Товариства, яке було розв'язане в 1917 році, й вибрали його першого президента д-ра Миколу Корнійчука, члена-кореспондента АН УССР. Як колись, завданням товариства є сприяти розвиткові математичних наук в Україні шляхом видавання книжок і журналів, нав'язання контактів з математики і математичними товариствами інших народів, виміна вченими, виданнями і т.д.

Із оголошень д-р Петришин довідався, що його доповідь на тему „Конструктивне розв'язування диференціяльних рівнянь" назначена на 5-го червня в великій залі Інституту математики АН УССР з рамени Київського математичного товариства. Доповідь відбулась у виповненій слухачами залі. Найбільшою несподіванкою для д-ра Петришина було те, що після його доповіді і дискусії над нею до слова зголосився академік (УССР і СССР) Юрій Мітропольський, який в короткому слові накреслив шлях математичного дозрівання В.Петришина, його оригінальний вклад в математичну скарбницю та його тісне пов'язання з українською математикою. Своє слово Ю.Мітропольський закінчив внеском вибрати проф. В. Петришина першим іноземним почесним членом Київського математичного товариства. Встаючи з місць, присутні прийняли цей внесок довгими оплесками.

На прохання д-ра Корнійчука 7-го червня д-р Петришин дав інформативну доповідь про систему вищої освіти і наукових дослідів в Америці, яка викликала жваву дискусію і ряд питань. Зі зрозумілих причин, спосіб надавання „тенюр" для професорів і докторатів для кандидатів були найцікавішими точками дискусії.

ГОСТІ З УКРАЇНИ В ҐРАЖДІ

Гантер, Н.Й. — Тут в суботу, 1-го липня ц.р., о год. 3:30 по полудні в ґражді при церкві св. Івана Хрестителя з розповідями виступлять гості з України. Про „Сучасний стан української мови" — розкаже Павло Мовчан, поет з Києва, про „українські громадські організації та вибори на Україні" — говоритиме Лесь Танюк, режисер з Києва, а про „Парадокси перебудови" — говоритиме Неллі Корнієнко — редактор журналу ЮНЕСКО.

АДМІРАЛ У.КРАУ ВІДВІДАВ СССР

Москва. — ТАСС повідомляє, що минулого тижня Міхаїл Ґорбачов прийняв у Кремлі голову Комітету начальників штабів збройних сил ЗСА адмірала У. Края, який був у Совєтському Союзі з офіційною візитою, під час якої було визначено перспективи переговорів по скороченню стратегічних ядерних озброєнь і збройних сил в Европі. В бесіді приймали участь амбасадор ЗСА в СССР Дж. Метлок, начальник Генерального штабу збройних сил СССР, перший заступник міністра оборони СССР генерал армії М. Мойсеєв, маршал Совєтського Союзу С.Ахромеєв, міністер оборони СССР Д. Язов та інші.

Виступаючи перед совєтськими і закордонними журналістами У. Крау сказав: „Моя візита до Совєтського Союзу була дуже успішна, змістовна і пізнавальна. Окрім ділових переговорів з генералом Мойсеєвим, я відвідав ракетну частину, авіяційний гарнізон, військову академію. На Північній фльоті я був на атомному підводному човні, на ракетному крейсері та в частині морської піхоти. В Білорусії був присутній на батальонних тактичних вправах".

Адмірал У. Крау і супроводжуючі його особи відвідали Мурманськ, Ленінград, Мінськ, Волгоград, Ташкент, Самарканд, Бухару, Сочі. Після повернення до Москви У. Крау сказав, що совєтські й американські люди дуже схожі у своїх думках, прагненнях і надіях, бо всі вони хочуть миру, люблять свою країну і не бажають лиха іншим народам. Адмірал також сказав, що мав нагоду детальніше побачити скільки лиха, економічних втрат і людських жертв принесла Совєтському Союзові Друга світова війна. Він зауважив, що вояки СССР і ЗСА також дуже схожі одні на одних своїм умінням, патріотичністю і ґумором. "Я виніс з цієї візити добрі враження".

На прийомі у М. Ґорбачова У. Крау високо оцінив військову підготовку совєтських вояків і моряків, а також висловив переконання, що совєтський народ справді прагне миру і дружби з американським народом. Він заявив, що Адміністрація ЗСА і президент Джордж Буш прихильно ставляться до угоди по скороченню звичайних і ядерних озброєнь. „Військові керівники ЗСА діють у тому ж напрямку", — сказав адмірал.

М. Ґорбачов підкреслив, важливість систематичних контактів між військовими керівниками обох країн, бо це сприятиме поліпшенню американо-совєтських відносин. Однак Ґорбачов не утримався від закиду, що „у висловлюваннях окремих діячів ЗСА ще бувають рецидиви 'холодної війни', ще видно концепцію ядерного залякування". Далі Ґорбачов порадив американцям звільнитися від цієї спадщини минулого, бо настав час, коли світ виходить з холодної війни. За його словами, сьогодення вимагає „цивілізованих відносин і пошани свободи вибору суспільного і державного устрою кожним народом". А різні протиріччя між державами повинні вирішуватися тільки мирним, політичним шляхом.

Совєтський генерал армії А. Мойсеєв заявив кореспондентам, що незважаючи на розбіжності в деяких питаннях, відносини військових відомств обох держав піднялися на вищий етап, а доказом цього є підписання Угоди про недопустимість небезпечної воєнної діяльности.

Помер Пилип Васильовський

Чикаґо, Ілл. — В понеділок, 29-го травня ц.р., помер на 90-му році життя Пилип Т. Васильовський, довголітній визначний союзовий та громаський діяч у Чикаґо.

Пилип Т. Васильовський народився в 1889-му році в селі Лубно повіт Березів на Україні. До Америки прибув молодим хлопцем та осів у Чикаґо. Він закінчив середню школу та студіював право у Кент правничій школі. Ще студентом він включився в життя української громади Чикаґо та став активним в УНСоюзі. Протягом довгих років він був предсідником 221-го Відділу УНСоюзу Братства св. Стефана, секретарем — касиром Української Республіканської Організації, членом Народної ґвардії в стейті Іллиной та членом „Української Січі". Також він був активним членом і конвенційним делеґатом профспілки робітників металюргії. Поруч активности в українській громаді він був оборонцем прав України і визначався широким знанням українських справ.

Залишив у смутку дружину Анну, доньку Ґеральдину Бартелс, сина Володимира та сестру Олену Забяк.

Похорони відбулися в четвер, 1-го червня ц.р., з похоронного заведення Музики до катедри св. Миколая і на цвинтар парафії св. Миколая.

Відпровадили покійного на вічний спочинок члени родини, приятелі та численна українська громада.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ АКТИВІСТІВ В УКРАЇНІ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ

В ніч з 11-го на 12-го червня на станції Капустино Черкаської области група функціонерів у цивільному жорстоко побила активістів Українського національно-демократичного руху, колишнього політв'язня Анатолія Лупиноса. Спочатку бандити зірвали з нього значок з написом „рух" і тортували його протягом п'яти годин, били по голові, інсценували повішення. В результаті Лупинос потрапив до лікарні в тяжкому стані. Лікарі встановили діягнозу — струс мозку. Тепер він лікується в 4-ій міській лікарні міста Черкаси.

Анатолій Лупиніс провів у совєтських концтаборах та психлікарнях 23 роки. Востаннє його заарештували в травні 1971 року, після того, як він прочитав два вірші біля пам'ятника Т. Шевченкові в Києві. Це вже четверте побиття Лупиноса після звільнення. Попереднього разу його побили в Києві.

Товариство „Меморіял" домагається створення комісії по розслідуванню цього злочину.

14-го червня ц.р. знову засудили до 15 діб тюрми голову Львівської філії УГС Богдана Гориня за участь у мітинґу, що відбувся 19-го травня. Громадяни Львова і члени УГС надіслали заяви протесту до прокуратури Львова і Львівської области а також до Москви. В результаті Богдана Гориня звільнили на другий день за постановою прокуратури РСФСР у якій сказано, що до нього було застосовано надто сувору міру покарання.

ВІДКРИТТЯ СЕЗОНУ НА „ОЛЬЖИЧІВЦІ"

Лігайтон, Па. — З днем 1-го липня ц.р., відкривається тут на оселі ім. О. Ольжича літній сезон. Запрошується гостей та приймається зголошення на вакаційний побут. До ужитку гостей басейн, тенісова і відбиванкова площі, як також чисте гірське повітря, джерельна вода і смачні українські страви у нашому ресторані. Кожної неділі капелян о. Богдан Левицький відправляє Богослуження в 11-ій год. перед полуднем в каплиці св. Андрія. Цього ж дня вечором з нагоди відкриття літнього сезону відбудеться забава під мелодійні звуки оркестри Б. Гірняка.

ВИСТАВКА ЕКА І СИНІВ НА „КОБЗЯРІВЦІ"

Гантер, Н.Й. — Відпочинкова оселя „Ксеня" популярно звана „Кобзярівка" відкрита як щороку. Формальне відкриття мистецької виставки Едварда Козака (ЕКА) і його синів Юрія і Яреми відбудеться в суботу, 1-го липня о год. 8-ій вечора разом з відкриттям сезону.

СЛУЖБИ БОЖІ У ВАЙЛВУД КРЕСТ

Вайлвуд Крест, Н.Дж. — Перша вакаційна Служба Божа буде відслужена в неділю, 2-го липня ц.р., о год.6:30 вечора в церкві на розі вулиць Пацифік і Крокус. Впродовж вакацій Службу Божу кожної неділі в цій же годині служитиме о. Іван Давидович.

Американські платники податків є проти допомоги Совєтському Союзові

Вашінґтон. — У вівторок, 20 червня, тут відбулась пресова конференція новоствореної організації, яка прийняла назву ТАСС, що в перекладі з англійської означає „Платники податків проти допомоги СССР". Члени цієї нової організації мають на меті переконати Адміністрацію президента Джорджа Буша не надавати Совєтському Союзові статусу упривілейованої країни в торгівлі зі ЗСА. Представник нової організації ТАСС Мартін Колман сказав на пресовій конференції, що ЗСА повинні вирішити кого підтримувати — гнобителів чи пригноблених, тобто уряд чи народи совєтської імперії.

На пресовій конференції виступили також Паруїр Айрикян та Едуард Гудава. Обидва вони є представниками групи „Демократія і Незалежність", в якій об'єдналися всі демократичні рухи в СССР і їхні представники в еміграції. Айрикян і Гудава відзначили, що совєтські громадяни не бажають, щоб Захід допомагав урядові СССР матеріяльно, бо це уповільнюватиме демократизацію.

Джордж Ленцовскі, який очолював совєтський відділ в Раді Крайової безпеки за президента Роналда Реґена, заявив, що ЗСА не можуть дозволити собі надати совєтам статус упривілейованої країни, доки демократичні перетворення в СССР не стали невідворотними.

„Інакше кажучи, — пояснив він свою думку, — фактично Совєтський Союз існує нині в умовах військового стану, хоч і не введеного офіційно".

ЩОТИЖНЕВА ХРОНІКА ЛЬВІВСЬКОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ УГС

• 10-го травня цього року, в місто Самбір, Львівської области приїхав митрополит Львівський і Дрогобицький Російської Православної церкви Никодим, який закликав віруючих не піддаватися агітації нерформальних організацій бойкотувати повторні вибори 14-го травня. Тим самим, Никодим ще раз показав людям свою антинародну суть прислужника партбюрократії.

• Серед сотень людей, які підтримали бойкот повторних виборів 14-го травня у Львові, виявилося чимало комуністів. Один з них — Олександер Голод в журналі виборчої дільниці так пояснив свою відмову голосувати: „Після того, як капітан Біленко втік літаком до Японії, я, теж військовий пілот, по сталінській „методиці" був незаконно репресований і позбавлений конституційних прав. 13 років домагався справедливого судового перегляду обставин позбавлення мене волі і примусового лікування. Понад три десятки листів я написав до різних високих інстанцій, в тому числі і генерального секретаря ЦК КПСС Михайла Ґорбачова. Але все марно. Партбюрократи не мають мужности визнати свою вину і мої скарги щезають в бездонних канцеляріх чиновників. Таким чином, беззаконня щодо мене — триває. Тому, на знак протесту, відмовляюся брати участь у виборах.

• 18-го травня, в одному з парків міста Риги відбувся мітинг, що його проводили кримські татари. Українська громада, яка взяла участь у мітингу під національним, жовто-блакитним прапором, підтримала справедливу вимогу кримських татар повернутися на батьківщину.

• 19-го травня, у Львові, до спеціяльного розподільника, де відбуває адміністративний арешт Іван Макар, прибули прокурор та суддя, які засудили Івана Макара знову на 15 діб. Причини цього нового покарання невідомі і приховуються від громадськости.

• 19-го травня, у Львові, на вулиці імени маршала Рибалка, о 16-ій годині, на члена УГС Василя Барладяну напали двоє каґебістів, намагаючись затягти його в автомобіль. Проте Барладяну вчинив опір і за допомогою прохожих відбився від напасників. Через дві години, на тій же вулиці, напад на Василя Барладяну було повторено, проте і цього разу люди стали на його захист і дали функціонерам в цивільному належну відсіч.

• 19-го травня, у Львові, о 17-ій годині, міліція забрала з дому члена УГС Ярослава Путька. Його відвезли до Червоноармійського райвідділу міліції, де невдовзі з'явився суддя Василь Заплотинський, який заявив Путькові, що судитиме його за участь в несанкціонованих мітингах 3-го і 6-го травня. Після того, як Путько став вимагати присутности адвоката, суддя вирішив перенести суд на 22-ге травня і його відпустили.

• 19-го травня, у Львові, в мікрорайоні Сихів, функціонери в цивільному затримали члена Всеукраїнської Координаційної ради УГС Михайла Гориня і відвезли його до Ленінського райвідділу міліції, де з ним розмовляв начальник міліції підполковник Талалай. Згодом прийшов суддя Свєчніков і заявив, що Михайлові Гориневі інкримінується участь у несакнціонованому мітинґу 24-го квітня. Михайло Горинь відмовився відповідати на запитання без присутности адвоката. Після тривалих зволікань суддя вирішив перенести розгляд справи на наступний день і Михайла Гориня відпустили додому.

(Закінчення на стор. 3)

У СВІТІ

ТЕЛЕВІЗІЯ МАДЯРЩИНИ передала інтерв'ю з одним з провідних чехо-словацьких дисидентів драматургом Вацлавом Гавелом, який, зокрема, сказав: „Я не бачу нічого страшного в тому, що відбувається у Мадярщині. Але, розуміється все, що відбувається в нашій країні, Польщі і Совєтському Союзі, являє собою загрозу нашій правлячій кліці". **Вважають, що інтерв'ю В. Гавела** дивилися понад 500 тисяч мадярів, що проживають у сусідній з Мадярщиною Словаччині.

ПРОТЯГОМ ДВОХ ДНІВ в індійському штаті Пенджаб відбувалися сутички між терористичними організаціями сікхів і групами індусів. В результаті сутичок загинуло не менш як 27 осіб, переважно індуси. Власті стейту попереджували, що в червні сікхські екстремісти можуть проявити активність. Саме в червні п'ять років тому урядові війська взяли штурмом святиню сікхів Золотий храм в Амрітсарі, вбивши понад 1,000 осіб. Пізніше, у 1984 році сікхи відповіли на це вбивством прем'єр-міністра Індії Індіри Ганді.

КАНЦЛЕР ЗАХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ Гельмут Коль плянує при кінці літа символічну поїздку до Польщі в 50-ту річницю Другої світової війни. Перед цими відвідинами оба уряди хотіли б залагодити різниці та ворожість, яка досі панує між обома народами, що ніяк не можуть забути того, що ділялося в часі війни. Тепер Польща потребує економічної допомоги, але помимо того не дійшло до порозуміння поміж урядами.

В АМЕРИЦІ

СЕКРЕТАР ДЕПАРТАМЕНТУ енергетики Джеймс Д. Воткінс публічно заявив, що керівники його департаменту не мають достатнього технічного знання, потрібного для керування бомбовим виробництвом. Вони подають йому не точні інформації про існуючі проблеми у фабриках, а деякі з них не мають потрібної самодисципліни, щоби без риска керувати нуклеарними реакторами. Для поліпшення цієї ситуації він подав до загального відома, десять точок нового закону, який мав би поліпшити дію і процес цілого департаменту, а з тим і підприємств та устаткувань, що цьому департаментові підлягають.

ПРЕЗИДЕНТ ДЖОРДЖ БУШ та його адміністрація розпочали переговори з Конґресом у справі політики супроти Південної Африки, яку сподіються підтримають і демократи. Адміністраційні чиновники уважають, що ці новосформульовані пропозиції будуть більш сприйнятливими, як політика уряду президента Р. Реґена, так званого „конструктивного спілкування". Згідно з речниками теперішнього уряду, комбінація пропозицій, котрі на Капітолю обговорює державний секретар Джеймс Бейкер, має на меті спрямовувати білих і чорних південних африканців до мирного переходу „безрасистського репрезентативного уряду в Південній Африці".

У ВАШІНҐТОНІ РЕЧНИК Державного департаменту подав до загального відома, що Уряд ЗСА отримав запевнення від уряду Тайланду про те, що втікачів з Камбоджі не будуть примушувати повератися до таборів, котрими завідують повстанці комуністи, звані „Червоними Кхмерами".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінґтоні (202) 347-UNAW (202) 347-8631 (факс.)
Subscription 1 year — $40.00 6 months — $22.00 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to: Svoboda
Postmaster: Send address changes to:
Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Порада Ніксона Бушеві в справі Китаю

Тридцять шостий з черги президент ЗСА Ричард Ніксон, який тепер має 76 літ, від часу зречення з президентури написав кілька книжок і постійно цікавиться політикою, помістив у „Лос Анджелес Таймсі" статтю, широкий зміст якої передало всій пресі аґенство „Ассошіейтед Прес". Ричард Ніксон, який разом із своїм державним секретарем Генрі Кіссінджером перший нав'язав дипломатичні взаємини з комуністичним Китаєм, хвалить президента Джордж Буша за його обережну й стриману політику супроти Китаю і його теперішніх лідерів, які повели криваві репресії проти свободолюбного руху. Джордж Буш був за президентури Ніксона першим дипломатичним представником у Китаї. Вони обидва знають Китай, його історію, його сучасних наслідників великого комуністичного революціонера Мао Дзе-донґа, як і наслідників не менш великого демократа Чіянґ Кай-шека. Тому стаття Ніксона, присвячена американській політиці супроти Китаю під кермою Дж. Буша, подобає на розмову двох однопартійних приятелів — якими вони і є.

Ніксон перестерігає Буша, щоб той не піддавався натискові від тих кіл, які, керовані сантиментом, обурені на теперішніх китайських комуністичних фанатиків, що військово-поліційною силою здавлюють проявлений масовими студентськими демонстраціями гін до демократії. Ніксон розуміє настрої, які постали у масі китайських поселенців у Америці та серед тисяч китайської молоді, яка студіює в американських високих школах. Але вони, мовляв, не беруть до уваги державних інтересів Америки та міжнародної конфіґурації сил. Гострі санкції, що їх повела б Америка супроти китайських володарів, пішли б тільки на руку тамошнім реакціонерам, відштовхуючи їх від Заходу і заганяючи в обійми совєтського однопартійного побратима. Різкий зворот у Китаї проти прихильників демократизації не був несподіванкою для Ніксона, як не був нею для нікого, хто знає відносини в Китаї. Ніксон уболіває з приводу жертв цього терору, але терпеливо дораджує придивлятися тамошньому дальшому розвиткові подій і не піддаватися тим, які дораджують скласти якусь прихильну Пекінові офіційну заяву. Із статті Ніксона і дотеперішньої настанови Джорджа Буша виходить ясно, що вони сподіваються стабілізації відносин у Китаї, яка продиктує теперішнім безкомпромісовим членам партійно-державної верхівки в Пекіні скасувати винятковий стан і припинити репресії.

Ричард Ніксон правильно оцінює гнів, жаль і обурення китайців в Америці. Такі настрої запанували серед них масово. — але й не охопили всіх китайських людей. Ось у „Ню Йорк Таймсі" з 2-го червня появилася стаття п. з „Китайські тверді комуністи повелися правильно". Автор цієї статті Чі Чен-ванґ, емеритований професор китайської літератури Колюмбійського університету, арґументує просто: консервативні комуністи, які взяли верх у китайському Політбюрі, рятували країну від громадянської війни: вони пізно рішилися силою здавити демонстрації, — це була їх помилка, бо можна було лагіднішими методами привернути порядок і заощадити пролив крови. Але ситуація вихопилася з рук проводу. Китайський професор каже: „Жаль загинулих, але краще пролити трохи крови, як мало би поплисти її багато більше у громадянській війні".

Виступ цього китайського професора, напевне не комуніста, просяклого вже духом американської демократії, має те спільне із голосом Ричарда Ніксона, що оснований на розумі, а не на почуванні. Велика більшість китайців є за демократією. Але не всі. Комуністична партія у Китаї як в усіх інших країнах, має різні відлами і в широких низових масах існує теж поважне число незрячих людей, для яких 40-річний комуністичний режим (в СССР понад 70 років) є ґарантом миру і спокою. У війську теж поділ: не треба було китайського професора американського престижевого університету, щоб бачити можливість громадянської війни в Китаї з усіма її жорстокими проявами. Про можливість такої війни була мова і на сторінках „Свободи".

Існує погляд, що хай би й почерез громадянську війну з її жертвами — коби завалити комуністичний режим і встановити демократію. Інший погляд — треба терпеливости, комунізм у всьому світі захитався, він і в Китаї не вічний, тим паче, що той твердий комуніст Денґ відкинув марксистську догму в економіці, скасував державний монополь на продукцію і розподіл і завів вільну торгівлю. Коли Ніксон схвалює обережну політику Буша — то з погляду американської державної рації робить правильно.

Д-р Олег М. Волянський

„ПРОЩАЙ, МАРКСЕ!"

(Микола Руденко про марксизм і перебудову)

Часто так буває, що ми неспроможні збагнути ваги надзвичайних постатей, котрі діють серед нас, і щойно після їхнього відходу оцінюємо їх велич. Щоб так не сталося із визначним письменником, поетом та дисидентом Миколою Руденком, колишнім головою Спілки Письменників УССР, добре було б запізнатися із ще однією стороною цієї надзвичайної особистости, а саме з його філософсько-науковою працею — з його „Економічними монологами", що їх д-р Петро Балей, відомий журналіст, письменник та знавець марксизму, назвав епохальною появою („Свобода" з 2-го липня 1982 року).

У 1978 році появилася, у видавництві „Сучасність", книжка, передрук із „Самвидаву", під заголовком „Економічні монологи". Автор книжки Микола Руденко, колишній голова Спілки Письменників України, відомий український письменник, мислитель та політичний в'язень совєтських тюрем, концтаборів та заслання. Аналітичний вступ до цієї книжки написав, ще перед виїздом з СССР, сл. п. генерал Петро Григоренко, котрий між іншими сказав: „У комуністів великий борг перед людством, занадто довго, уперто і наполегливо вони накидали народам антинаукове, жорстоке вчення — марксизм".

Початком цієї книжки були листи, що їх Руденко писав до Центрального Комітету Комуністичної партії СССР, починаючи від 1963 року, і на котрі він ніколи не одержав відповіді, і тому така назва книжки. У своїх листах Руденко звертав увагу членів ЦК на факт, що політично-економічні теорії Карла Маркса, особливо його вчення про „додаткову вартість", суперечать законам природи і є причиною економічного занепаду країни. Маркс, побудувавши свою теорію на вченні англійця Адама Сміта та голляндського жида Давіда Рікарда, твердив, що джерелом „додаткової вартости" — енерґії проґресу є людська праця. Руденко, опираючись на вченні т. зв. фізіократів, а головно на вченні Франсуа Кене, французького королівського лікаря, що жив у XVIII століття, доказує, що джерелом „додаткової вартости" є земля, бо вона під впливом соняшної енерґії, через фотосинтезу, дає життя, отже дає їжу, без котрої не було б ані індустріялізації, ані проґресу. Те саме сонце дало нам також енерґію у законсервованій формі під видом вугілля, нафти, ґазу і лупаків. Власне заслуга Руденка в тому, що він поширив закон збереження енерґії на економіку.

„Економічні монологи" складаються з двох частин з багатозначними заголовками: „Прощай, Марксе!" та „Здоров був, Кене!". У першій частині Руденко доказує, що марксизм породив жорстокість і нечувану сваволю, та що після совєтського експерименту „загибель марксизму фактично вже сталася", а що він ще існує, то це завдяки непоінформованості людей, головно „у найнекультурніших, економічно слабо розвинених, півдиких країнах". Руденко каже: „Там, де перемагає теорія Маркса, негайно зазнає занепаду сільське господарство", бо плоди землі забирає собі держава, земля, виснажується, а народові не вистачає хліба. „Плянета агонізує, знищуючи плодючість ґрунту, кожного року ми скорочуємо строк життя нашої цивілізації на 3000 років". Він слушно уважає, що лише там, де є особиста свобода та вільна економіка, може існувати поступ, а „в умовах тоталітарного режиму — промисловість робиться звіром". Вживаючи т. зв. Економічну Таблицю, що її опрацював Франсуа Кене, Руденко доказує, що „додаткова вартість", яку він називає „енерґією проґресу", починається від хліборобства, а коли СССР, маючи 25 відсотків орної землі нашої плянети та менше як 8 відсотків населення землі, не може прохарчувати своїх громадян, то це є найкращий доказ помилкового вчення Маркса у відношенні до сільського господарства. Руденко вважає, що боротьба марксизму проти капіталу — це намагання передати його в руки рабовласницької держави.

В 1988 році, у видавництві „Українські Вісті", вийшла друком друга, менша книжка Миколи Руденка, що є немов би доповненям „Економічних монологів", під заголовком „Шлях до хаосу" (З приводу економічної реформи М. Ґорбачова). Книжку цю написав Руденко вже після звільнення із Совєтського Союзу у 1987 році в Німеччині. Він приїхав прямо із заслання разом із своєю дружиною. Тут Руденко, у цій книжці, підсумовує думки, що він їх висловив у „Економічних монологах" та обговорює їх у відношенні до „перестройки". У параграфі „Битва економічних теорій" автор ще раз обговорює і критикує теорії Адама Сміта і Карла Маркса і знову підтримує думки Кене. Він вказує на неґативний ефект колективізації, її нищівну дію на родючість землі і звертає увагу на багатомовний феномен, що донедавна, присадибні ділянки, котрі становлять лише два відсотки, або й менше землі, що обробляється в СССР, виробляли близько 40 відсотків молока, м'яса, яєць, картоплі тощо. Треба додати, що праця на присадибних ділянках відбувалася не при допомозі тракторів, але лопатами сапами, цебто руками, і щойно після закінчення довгого робочого дня у колгоспах.

Руденко звертає увагу на факт, що зараз, у час „перестройки," в Совєтському Союзі перебувають за колючими дротами мільйони людей, засуджених за кримінальні злочини, котрі виконують рабську працю так, як виконували колись політичні в'язні та невинні люди. Там вони „переходять школу ненависти до праці". Вони стануть „бракоробами", вийшовши із таборів праці на волю. Руденко вважає, що т. зв. „Трудова теорія вартости" — теоретична основа комунізму — є справжньою і єдиною причиною голоду.

У розділі „Земля і Люди" автор вказує на те, що шлях індустріялізації в Совєтському Союзі „від самого початку був спрямований не на збагачення народу, а на його зубожіння — індустрія зростала за рахунок руйнування сільського господарства", і далі, говорячи про „пляновість" економіки в СССР, він каже: „У Радянському Союзі протягом десятиліть держава призначає тверді ціни на всі без винятку товари... Уже цьо-

(Закінчення на стор. 3)

Ф. Лукіянович

Експлуатація совєтських спортсменів

У своїх звідомленнях про спорт на Україні О. Т. писав, що, звільнивши змагунів з київського „Динамо", в тому Блохіна та О. Заварова звільнили та вони ґратимуть у закордонних дружинах. Автор цих рядків, пишучи про совєтських гокеїстів — про О. Могильного, якого совєти здеклярували дезертиром, як про інших п'ятьох, що їх звільнили, а це Сергія Прядкова, Вячеслава Фетісова і трійку нападу совєтської дружини Крутова, Лавріонова та Макарова, зазначивши, що совєтська гокейова федерація запропонувала їм свої услуги, але ніхто із змагунів не прийшов на зустріч, бо всі вони вже мали підписаний контракт із імпресаріо Марком Малковічем.

До реєстру вищезгаданих слід додати також совєтських тенісистів, а саме Чесникова, Волкова, Звєреву, Савченко та Пархоменкову, що роз'їжджають по світі у тенісових турнірах.

У пресі — експлуатація спортсменів

У філядельфійському „Інкваєрері" з 20-го ц. м. Чарлз Кравтгаммер розглядає проблему наглядного використання, що його він називає експлуатацією талантів та здібностей совєтських атлетів їхньою федерацією з метою здобуття твердої валюти. Отож згідно зарядження міністерства зовнішніх справ совєтські атлети не повинні заробляти більше як урядовці амбасади, але не менше, як замітачі. Таке зарядження викликало серед спортовців невдоволення і протести і вони стараються чимскоріше позбутись бюрократичної опіки.

Так для прикладу, дотепер Крайова гокейова ліґа виплачувала іншим країнам за кожного змагуна, що відіграв 40 змагань на рік 100,000 долярів, а ставка та інші бенефіси для змагуна були згідно домовлення. Проте передбачають, що совєтську федерацію тих 100,000 не вдоволяють і що вимагатимуть вищої ставки в некористь змагунів. На цьому тлі може прийти до непорозуміння, так що можуть пожалувати ці, хто не поступив так, як Могильний та не втік.

Приклади експлуатації

Як один із прикладів, Кравтгаммер наводить справу О. Заварова, який підписав контракт з італійським клюбом „Ювентус" за 5 міл. дол., при чому два міл дол. взяла совєтська футбольна федерація, інших — два міл. одержав матірний клюб „Динамо", уряд — один мільйон, а Заварові платитимуть 25,000-70,000 долярів річно.

У 1988 році А. Чесников здобув 59.950 дол. у турне в Орляндо, Фло., при чому чек віддав федерації, що залишила йому 496 долярів. Цей же змагун виграв у тільки-що відбутому турне за мистецтво Франції 70,000 дол., заявивши, що ці гроші — його і що він їх затримає.

Подібно сталося із Наталією Звєревою, яка двічі дійшла до фіналу та програла із Стефі Ґраф. В обидвох випадках, вона виграла по 25,000 долярів; тримаючи чек, вона заявила: „Це не мої гроші, а федерації". Після цього молоденька 17-річна Звєрева, підписала контракт із аґенцією, що заступатиме її інтереси.

Невдоволення та протести

Немає сумніву, що так О. Заваров, Н. Звєрева, А. Чесников та всі інші совєтські атлети мають очі та вуха і бачать, що діється навколо та як і на якому рівні живуть спортовці їхньої кляси. Їхне намагання позбутись опіки совєтських властей та федерації стане вповні зрозумілим.

Гласність та експлуатація совєтських спортовців не йдуть впарі, а тому скорше чи пізніше, знайдуть компроміс, щоб і „вовк був ситий, але і коза ціла".

Роман Кухар

НА КРИЛАХ ПОЕЗІЇ У ПРОЗІ

Олександра Ю. Копач, „Мініятюри", обкладинка і графічне оформлення Мирона Левицького, Об'єднання Українських Письменників „Слово", Торонто, 1988, ст. 95.

Д-р Олександра (Яворська) Копач, відома зі своєї педагогічної діяльности в краю й на еміґрації, у сучасному заступниця голови „Ради для справ культури" СКВУ, обдаровувала часто українську громаду своїми цінними літературознавчими працями (назвати б лиш декілька важливіших заголовків творів, „Наталена Королева", 1962, „Хрестоматія нової української літератури", 1970, „Мовостиль Ольги Кобилянської", 1972). Плоди довголітніх сумлінних студій нашої видатної дослідниці літератури мають вартість наукових посібників і залишаться завжди актуальним довідковим матеріялом для шкіл і читачів. У тому й головна заслуга Олександри Копач — належне відзначення її діяльности на цьому полі було б саме на часі.

Зате менш відомою ділянкою її творчої праці для нашої суспільности є активне замилування авторки декількох видань у цій галузі до красного письменства. Це найшло свій вираз і нещодавно в виданні з обсягу дитячої літератури (оповідання „Хлопчик з казки", 1986), а особливо у свіжому томику поезії у прозі, „Мініятюри", що охоплює кільканадцять нарисів, назверх нескладних, насправді ж пройнятих поглибленою особистою тематикою, й перемережаних релігійно-філософською думкою.

Жанр „поезії у прозі" — найбільш поетичної форми прози, знаменний лаконічною зосередженістю сюжету, або й безсюжетністю, зате вагомий тематичною символікою, настроєвим характером, поглибленим поглядом у суть речей, особистою філософією автора. Таку поетично-споглядальну атмосферу, символічну зумовленість особисто підкреслених ескізів, відчувається й у „Мініятюрах" Олександри Копач. І музичні елементи знаходять тут свій питоменний прояв. У „Мініятюрах" „літо звучить мелодіями", „небо продихане ароматом", „листочки співають молитву"... Декілька дальших поширених прикладів мелодійного світовідчування авторки:

„Вечір співає шумом могутніх хвиль недалеких вод моря. Вечір співає мелодію рідної пісні, що з юних уст злітає. Вечір співає високим тоном спізнілої пташки, що гнізда шукає". Або ж: „Радувалися серця мелодіями невидимих музик багатого вечора". Авторка „піднебесних пейзажів" стає й образотворцем, розмальовуючи свої мініятюри рясними кольорами довкільної природи — у них „золото й пурпура неба переливаються різнобарв'ям"; „Зелена тиша сповнена ароматом трави"; „Очі вбирають переливи небесних барв"...

Слухові й зорові враження в авторчиному сприйманні в „Мініятюрах" звичайно супроводять, а то й підкреслює кінцевим акордом душевна споглядність: „Затремтіла душа. Відчула Того, Хто сотворив усю цю красу, подарував любов. Самітньо стояв, дивився на людські серця"; „Господи, зайди до нас на грані світів, Ласкавче, дякую Тобі за казку, за казку життя".

Поетичні малюнки черґуються в „Мініятюрах" із наскрізь реалістичними зображеннями мандрівок, спогадів з дитинства, з рефлексіями з пам'ятних зустрічів („Різдвяний етюд", „Велекодній етюд"), абож із вирваними з життя сценами спілкувань авторки з її друзями, наприклад у нарисі „Щасливе життя", присвяченому пам'яті сім'ї нашого археолога д-ра Ярослава Пастернака й його дружини Марії.

Олександра Копач віддзеркалює у своїх „Мініятюрах" її улюблений світ: внутрішній — душі, спраглої волі й краси, творчої думки, надхненої Господом; і зовнішній — чару вселенної, з її живучістю, кольорами, тонами, звуками природи. В цілому, це світ прекрасного Божого творіння.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ПРО... НЕВИКОРИСТАНУ ПРАЦЮ МИСТЦЯ

Нав'язуючи до статті д-ра Р. С. Голіята у „Свободі" з 6-го травня ц. р. про „Невикористану працю П. Андрусіва" бажаю подати деякі вияснення і міркування про причини невикористання цієї праці.

Дійсно 1000-ліття нашого християнства, що припадало на минулий 1988 рік, наші громадяни урочисто відзначували святочними імпрезами, одначе й правда, що за весь проминулий рік не можна було в наших осередках оглянути картини „Хрищення Руси-України" П. Андрусіва, яку Церква була проголосила „офіційною картиною нашої Церкви і нашого народу для відзначення 1000-ліття хрищення Руси-України".

І також правда, що ця картина, яка була створена величезним напруженням трирічної праці мистця на прославу величного ювілею, не побачила Божого світу, за виїмком примітивних репродукцій цієї картини. Чому?

Може тому, що із-за нашої неактивности ми не вміли використати в наших святкуваннях офіційної картини, яка могла стати найкращим інформатором про духову культуру та історію давньої України, а може й тому, що хтось інакше покермував долею цього мистецького твору.

І хоч мистець роздумував над долею своєї картини і сподівався, що вона

(Закінчення на стор. 3)

Роман Волчук

БОРИС ЛІСАНЕВИЧ — БАТЬКО МОДЕРНОГО ТУРИЗМУ В НЕПАЛІ

II.

Тут станув у пригоді Леонід Массін, колишній головний танцюрист групи Діяґільова. Він саме підготовляв для театру Ля Скаля постановку монументального балету Респіґі „Белкіс", щедро фінансованого урядом Муссоліні. Виставка вимагала сотень танцюристів, отже знайшлося місце і для Бориса. Після трьох місяців проб і одинадцяти вистав Борис повернувся до Лондону, де відбулося його весілля з Кірою, на якому Массін був головним дружбою. Тоді в Лондоні Макс Райнгард працював над постановкою містичної опери-пантоміми „Чудо" в якій Массін мав головну ролю, а на свого дублера запросив Бориса.

Після шости місяців, у Лондоні, театральна компанія переформувалася для турне по інших містах, що тривало цілий рік. У турне головну ролю мав уже Борис, а примадонною балету була відома британська аристократка і красуня Діяна Меннерс (леді Дафф Купер). Рецензенти відмічували, побіч мистецтва Діяни, теж і досконалість її партнера, молодого Лісаневича, і так на 21-му році життя, Борис став европейською зіркою. У короткому часі, від голодних початків в Одесі, через виступи з найкращими в світі мисцями балетного мистецтва як Массін, Ліфар, Баланчін, Нінет де Валюа й іншими, Борис осягнув визнання й славу.

Але неспокійна його натура цим не вдоволялася, а практичні трудноці у зв'язку з його безгромадянським статусом робили дальше перебування у Лондоні неатрактивним. Він з Кірою вернувся до Франції, де виступи на кабаретових сценах обіцяли кращі прибутки. Незадовго дістали вони запрошення для виступів на Далекому Сході, на яке непосидющий Борис сказав: „А чому би не спробувати?"

Перші роки в Індії та на Далекому Сході

Борис з Кірою прибули до Бомбею у 1933 році. Було це тоді найбільш „европейське" місто Індії, великий порт і комерційний центр. Суспільна структура Індії того часу була строго стратифікована, за расою, соціяльним стажем і багатством. Члени британського колоніяльного управління, британські офіцери та вищі адміністратори цивільної служби мали майже февдальні привілеї і були на вершку соціяльної піраміди. Вони влаштували для себе вигідне життя, якого здебільша не могли мати в Анґлії, з типовими британськими інституціями й розвагами — польо й інші спорти, полювання, товариські клюби. Для їх обслуги були нижчі службовці цивільної адміністрації, вчителі, лікарі, няньки, ремісники та інші, потрібні для втримання „британського стилю життя". Були там теж і всякого роду більші й дрібніші підприємці, комерсанти, шукачі пригод і різної масти пройдисвіти з усіх усюдів.

Туризму, в теперішньому розумінні, не було і тоді термін „турист" стосувався до мільйонерів-спортсменів і европейських аристократів, які приїздили до Індії, з особистою прислугою і десятками скринь багажу, для здобуття нових мисливських трофеїв у ловах на тигрів і носорогів. Єдиними індійцями, які могли бути допущені до участи в житті й розвагах правлячої еліти, були деякі звропеїзовані магараджі та багаті парси. Така була публіка перед якою Борис і Кіра виступали із своєю водевільною програмою у люксусовому готелі „Тадж" в Бомбеї.

Англомовні газети прославляли виступи „славних російських танцюристів", і успішне турне продовжувалося дальше в Калькутті й Цейлоні. Там запросили їх виступати в Сінґапорі та в Індонезії, тоді ще голляндській колонії. У Джакарті Борис з Кірою познайомилися з американським мільйонером Фредом Ґімбелом і на його яхті відбули поїздку до тропічного острова Балі, що тоді ще був майже незаторкнений західньою цивілізацією. Бориса полонила райська природа і танці місцевих дівчат при музиці ґамелянів, що своєю ритмікою нагадувала йому музику Стравінського. Нерадо думали обоє про поворот до Европи, але саме тоді наспіла телеграма від театрального аґента, пропонуючи двомісячний контракт на виступи в готелі „Катай" в Шанхаї. Не вагаючися Борис прийняв контракт.

У той час Шанхай і його чужинецька колонія були центром міжнародних інтриг і політичної ривалізації західних держав за концесії у нестабільній китайській державі. Виступи Лісаневичів у бурлескному й сатиричному жанрі втішалися великим успіхом між публікою Заходу і знову їхнє перебування у Шанхаї продовжилося на цілий рік. „Невідкличне рішення" повертатися до Европи перебило запрошення на виступи в Сайґоні, де Борис втішався різними розвагами, яких зазнавали французькі колоніяльні адміністратори Індо-Китаю, включно з ловами на тигрів, які дали йому багато драматичних переживань, але теж зовсім „обчистили" його з зароблених на довгому турне грошей. І знову стануло давне питання: „Що далі?" Борис освідомив собі, що йому, як бездержавному, життя в Европі буде нелегке, і що для одержання британського громадянства кращі можливості є в Індії. Йому теж пригадалися давніші розмови з приятелями в Калькутті про можливість заснування там елеґантного товариського клюбу, де могла б зустрічатися еліта двох світів: европейського й індійського. Зваживши це все, Борис сказав Кірі: „Не їдемо до Европи, залишаємося в Індії!"

Клюб 300

Калькутта, головний торговельний і примисловий центр Індії була (і є й тепер) одним з найбільш відразливих міст світу. Крім мільйонів постійних мешканців на безконечних брудних перевулках над берегами річищ дельти Ґанґесу й Брамапутри кочували сотні тисяч напівголих і голодних нуждарів з довкільної Бенґалії, разом з коровами й курми, серед задушливого смороду і бруду. Але, Калькутта була теж зимовою резиденцією британського віцекороля і його двору, над берегами ріки Гуґлі стояли мармурові резиденції магараджів та індустріяльних магнатів обведені розкішними парками. Недалеко від головного майдану міста був гіподром, на якому щотижня відбувалися перегони расових коней, а при головних артеріях були палати і клюби їхніх власників та люксусові готелі й ресторани. На зимові „дурбари" скликувані віцекоролем з'їздилися магараджі з усієї Індії у своїх реґаліях і з багатими почотами. Кальтутта, після Лондону, була „другим містом імперії".

Продовження буде.

КОМУНІСТИЧНІ ЗАКОЛОТНИКИ з „Нової народної армії" взяли на себе відповідальність за різню, влаштовану в місті Рано, 640 миль від столиці Філіппін Манілі. В неділю рано бандити увірвалися у місцеву церкву під час Богослуження і вбили 39 осіб, в тому числі жінок і дітей. Двом священикам „народноармійці" відрубали голови.

Ґрадуація Академії св. Юра

Ню Йорк. — Ґрадуація учнів Академії св. Юра відбулася ц.р. в суботу, 10-го червня. Службу Божу відправлено в церкві св. Юра, після якої учні з їхніми батьками і рідними перейшли до авдиторії, де відбулася друга частина ґрадуаційної програми. Головним промовцем на цьогорічній ґрадуаційній параді був Владика Василь Лостен, який також вручив ґрадуантам їхні дипломи і стипендії-нагороди.

Нагороду в сумі 1,000 дол. від фундації Турянських отримала Христина Пенджола, нагороду в сумі 750 дол. від Федеральної кредитової кооперативи „Самопоміч" отримала Христина Ярош, 100-долярову нагороду від 83-го Відділу СУА дістала Христина Пенджола, таку ж нагороду від Українського Спортового Клюбу отримала Шерон Рибак, від Об'єднаного Комітету Українсько-Американських Організацій отримала Христина Шкамбара, а від фірми „Арка" Катя Міралевич. По 25 дол. від Українського Братського Союзу отримали Василь Наконечний, Христина Пенджола і Христина Ярош, ще одну 25-долярову нагороду отримала Христина Ярош від родини Шумиловичів в пам'ять д-ра Луки Луціва. Всі інші ґрадуанти отримали 50-долярові американські бонди від д-ра Волтера Барона.

Вітальне слово від ґрадуантів на святкуваннях виголосила Х. Ярош, а прощальну промову сказала Х. Пенджола.

УРЯД ПРЕЗИДЕНТА Джорджа Буша вирішив відразу зареаґувати на складне і дуже емоційне рішення Верховного Суду ЗСА в справі нищення і непошани американського прапора. Вирішено старатися про окрему поправку до Конституції ЗСА проти спалювання американського прапора. Натомість демократи зареаґували досить холодно, але й дуже обережно на цю пропозицію. Вони скоро прийняли резолюцію, в якій висловили обурення проти рішення Верховного Суду ЗСА щодо американського прапора, але перестерігають проти поправки до Конституції ЗСА з уваги на можливу небезпеку загрoження підставових громадських прав.

Щотижнева...

(Закінчення зі стор. 1)

Наступного дня Михайла Гориня викликали до суду Ленінського району міста Львова, де суддя Свєчніков оштрафував його за участь в несакціонованому мітинґу на триста карбованців.

• 21-го травня цього року, у Львові, на Личаківському цвинтарі відбулася панахида пам'яті композитора Володимира Івасюка. В присутности приблизно 15-ти тисяч людей, панахиду відправив священик Української Автокефальної Православної церкви Богдан Михайлечко. Після панахиди, виступила член оргкомітету Марійського товариства „Милосердя" Стефанія Шабатура. Вона зачитала звернення оргкомітету на підтримку голодуючих єпископів УКЦ в Москві — Дмитерка, Василика і Курчаби, які вимагають від влади узаконення Української Католицької церкви. Перед людьми також виступила мати Василя Січка, яка повідомила, що сина 10-го травня затримала міліція і тому він не зміг прийти на панахиду, яку організував.

Про...

(Закінчення зі стор. 2)

принесе пожиток нашій громаді, то його надії пригасли вже тоді, коли він привіз картину у визначений день до Філядельфії і був здивований, що не було навіть де її примістити. Вона не входила й до підвалля нашої катедри, тож втомлений мистець знайшов єдине — можливе місце для неї під сходами старого митрополичого дому при Френклін вулиці. Він і залишив її там, а повертаючись з дружиною додому болюче роздумував про нашу сумну дійсність.

Залишений твір про „Хрищення Руси-України" переходив ще дальші свої шляхи і довгий час чекав на здвигнення нової митрополичної резиденції. Там він й має своє „приміщення" у постійно зачиненому на ключ маленькому коридорчику при вході, без вікна, без потрібного повітря, без належного освітлення й без професійного нагляду. То й не дивно, що ніхто, крім випадкових гостей його там не бачить.

Так мистецько зображення „Хрищення Руси-України" Петра Андрусіва „відсвяткувало" наше славне тисячоліття.

І може добре, що доля не дозволила покійному мистцеві дочекати тих святкувань... і боліти над жахливою дійсністю його найбільшого твору „Хрищення Руси-України" — яка залишила гіркий слід у нашому культурному світі.

Наталія Андрусів

Рівергед, Ню Йорк

„Прощай..."

(Закінчення зі стор. 2)

го цілком досить, щоб зруйнувати економічний організм — зруйнувати остаточно й безповоротно". Руденко пише: „Необхідність 'перестройки' виникла не з чиєїсь доброї волі — вигоріло пальне в двигунах, які крутять колеса радянської економіки".

У розділі „Фактор людський і фактор гумусний" автор так висловлюється про колективізацію: „То була тотальна війна проти селянства, яку не можна й порівнювати з нетривалими жорстокостями воєнного комунізму. Сталіністи рубали під корінь. Бо навіть корчували найкраще, найздоровіше коріння, лишаючи в селах нездібних, непрацездатних, або напівлюмпенів та зледачілих п'яниць". Руденко звертає увагу на факт, що „в народі так довго вбивали особисту ініціятиву, що, по суті, зформувався новий тип людини: більшості підсовєтський людей „уже не треба ні багатства, ні комфорту — аби чарка та кавалок хліба, щоб занюхати сивуху". Руденко не вірить ані в гласність, ані в успіх „перестройки", бо: „Хіба вони здатні обновити життя? Кожному видно: ні партійний апарат, ні апарат КДБ не зазнали жодних змін... Зарадити лихові сьогодні можна було б хіба що радикальною реформою у сільському господарстві. Такою реформою, яка безумовно й безкомпромісно повернула б землю на лікування — тобто у повну, з переходом у спадок, узаконену найвищими ґарантіями власність селянства", бо „лише фермер-землевласник та його законні спадкоємці є лікарями-реаніматорами, які здатні повернути напівживій землі те, що з неї випито сталінським тоталітаризмом — життєдайну енергію сонця. Хлібну Основу, як вона називається в Біблії".

Іронія в тому, що треба було чекати більше як двадцять років від того часу, коли Микола Руденко, ризикуючи своїм життям, звернув увагу керівникам Совєтського Союзу на нищівну ролю марксизму, щоби вони почали розуміти правдивість його пророкувань і боязко почали застосовувати мляві, половинчасті засоби для рятування країни перед неминучим сумерком.

• •
•

Недавно я мав розмову із одним громадським діячем керґонксонської території та згадав, що добре було б запросити до нас з доповіддю голову Закордонного Представництва Української Гельсінкської Спілки Миколу Руденка. З розмови вийшло, що середовище, до якого належить мій співбесідник, ставиться критично до Руденка, бо він, мовляв, „лівак". Мій співбесідник знав дещо про Руденкову творчість письменника, але не був обізнаний з його нищівною критикою марксизму. Про те саме я переконався у розмовах з іншими освіченими земляками і тому постановив написати рецензію про його переконливі праці: „Економічні монологи" та „Шлях до хаосу", які таки є епохальними творами.

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями і Знайомими, що дня 13-го червня 1989 р. відійшов у Вічність в поєднанні з Богом

бл. п.

Діонізій Брикович

колишній працівник Маслосоюзу і Українського Допомогового Комітету в Тернополі. Перейшов страхіття фронту Другої світової війни і злидні полону в Ріміні.

ПОХОРОННІ ОБРЯДИ відбулися в п'ятницю, 17-го червня 1989 р. з церкви св. о. Миколая у Філядельфії, Па. на український католицький цвинтар у Факс Чейсі, Па.

Про молитви за душу Покійного просять опечалені:
сестри — ВОЛОДИМИРА і ТЕОДОСІЯ
та численна Родина в Америці, Канаді і на Рідних Землях

Ділимося болючою вісткою з Членами Українського Музею-Архіву в Клівленді, Огайо та цілою Українською Громадою, що в суботу, 24-го червня 1989 року відійшов у Вічність в Денвері, Кол., на 94-му році життя

бл. п. проф.

Леонід Бачинський

основник і довголітній голова Управи Музею.

ПОХОРОН в суботу, 1-го липня ц. р. о год. 10-ій рано на українському православному цвинтарі в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Управа Українського Музею в Клівленді, Огайо

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями і Знайомими, що дня 4-го червня 1989 р. відійшла у Вічність по короткій тяжкій недузі

наша Найдорожча

ЖІНКА, МАМА, БАБЦЯ І СЕСТРА

бл. п.

АННА КІРА

народжена 23-го листопада 1925 р. у Любарі, Україна.

ПАНАХИДУ відправлено дня 6-го червня 1989 р. в похоронному заведенні Душинські-Черко в Йонкерсі, Ню Йорк.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в середу, 7-го червня 1989 р. в церкві св. Михаїла в Йонкерсі, Н. Й. Тіло поховано на українському православному цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Ню Джерзі.

З глибоким жалем:
муж — СТАНИСЛАВ
донька — ОЛЯ з мужем ОСИПОМ
внуки — ДАМ'ЯН, ХРИСТЯ і ДАНА
сестра і племінниці в Україні

В Києві...

(Закінчення зі стор. 1)

мі як федерації чи конфедерації з іншими народами СРСР або Европи, так і повної державної незалежности".

Одностайно схваливши ці попоравки, ВКР вирішила внести їх у Декларацію після узгодження із відсутніми членами ВКР, як цього вимагають „Статутні принципи".

Заслухавши інформацію члена УГС О. Сергієнка про ситуацію в Товатистві української мови ім. Т. Шевченка, ВКР засудила дії більшости членів правління Товариства, які під тиском партійно-шовіністичної верхівки республіки, самовільно, без узгодження з конференцією чи бодай радою Товариства, задля реєстрації Товариства погодилися на принципові зміни Статуту Товариства. Із Статуту викинуто положення про українську мову як мову міжнаціонального спілкування в межах республіки, чим фактично підтверджено нав'язуваний російськими націонал-комуністами великодержавний принцип двомовности в межах республіки. Викинуто також пункт про членство в Товаристві закордонних українців та ряд пунктів, без яких сковуватиметься організаційна діяльність Товариства.

УГС закликає членів Товариства української мови протестувати проти такого свавільного рішення і домагатися скликання позачергової конференції Товариства для відновлення чинности ухваленого попередньою конференцією Статуту.

Член ВКР Степан Хмара поінформував присутніх про наростання репресій проти національно-демократичного руху у Львові, зокрема, про притягнення до адміністративної відповідальности за участь у дозволених законом передвиборчих мітинґах, навіть у санкціонованому владою екологічному мітингові 26 квітня. Серед покараних — активісти Львівської філії УГС Ігор Деркач, Олег Вітович, сам Степан Хмара, якого після попередніх двох ув'язнень на 15 діб засуджено тепер до 1000 крб. штрафу та адміністративного нагляду, який для осіб, звільнених згідно з Указом про помилування, не застосовний.

ВКР підтримала намір С. Хмари іґнорувати незаконне судове рішення і вирішила розгорнути широку пропаґандистську кампанію на його захист.

Враховуючи збільшення фактів свавілля в інших містах (засудження голови Дніпропетровської філії УГС Петра Розумного за участь в екологічному мітинґу, набіги міліції та КҐБ на приватні помешкання, де збираються члени УГС у Донецьку, Чернівцях, Києві, індивідуальне слідкування за членами УГС та ін.), ВКР доручила Виконавчому Комітетові УГС підготувати відозву до урядів 35-ти країн, що підписали Гельсінкську угоду, про зростання екстремістських терористичних тенденцій з боку влади для поборювання правозахисного та національно-демократичного руху.

Через неможливіть секретаря Спілки М. Гориня бути присутнім на ВКР (на цей час його запрошено на установчі збори ради Народного Руху за перебудову Прикарпатського реґіону, де його обрали до керівного складу Ради), на ВКР було прочитано його виступ-рекомендацію. Там, зокрема, наголошено, що за 10 місяців свого існування УГС здобула досить широку популярність на Україні та почала впливати на політичний клімат республіки, що підтверджується відгуками як її симпатиків, так і противників. Та в міру розгортання діяльности в поле зору УГС потрапляє дедалі більше проблем, і для їх розв'язання, як і для пропаганди ідей Спілки, вже нині відчувається брак спілчан. Тому першочерговим завданням Спілки має бути питання чисельного збільшення спілчан, і М. Горинь пропонує, як цього досягти в умовах політичної безактивности застрашених багаторічним терором мас.

ВКР з приємністю сприйняла вістку про висунення Італійською соціял-демократичною партією закордонного представника УГС Леоніда Плюща кандидатом у депутати на виборах до Европарляменту і ухвалила підтримувати його кандидатуру. Л. Плющеві доручити в ході передвиборчої кампанії постійно нагадувати про існування на сході континенту 50-мільйонного народу, який має такі самі права на гідне існування, як і інші народи Европи. Вважаємо за необхідне звернути особливу увагу європейської громадськости та Европарляменту на непослідовність так званої перебудови, у ході якої ухвалено антидемократичні закони та укази, що суперечать міжнародним правовим зобов'язанням радянського уряду. А також постійно підкреслювати особливу реакційність партійної бюрократії щодо України, яка іде в авангарді бойкоту перебудови.

В. Чорновіл нагадав присутнім про необхідність якнайшвидше зібрати дані для „Білої книги" адміністративного терору в Україні в 1988-89 рр., які необхідно передати до Пресової служби і до Інформаційно-дослідного Центру, який має очолити цю роботу. Він також попросив присутніх зібрати та передати до Пресової служби УГС відомості про наявні у членів Спілки технічні засоби, як власні, так і спілчанські (друкарські машинки, комп'ютери, фотоапарати, кіно-та відеокамери, магнітофони стаціонарні й портативні) для раціональнішого їх використання.

* * *

Після закінчення засідання ВКР учасники всім складом узяли участь у мітингу пам'яті жертв сталінських репресій, який відбувся на місці масових розстрілів та поховань у Биківні на околиці Києва. Члени УГС прийшли на мітинг із гаслами, що таврують тоталітаризм, систему терору та репресій. З промовами на мітинґу виступили, серед інших, члени ВК УГС Л. Лук'яненко і С. Хмара. Мітинг одноголосно підтримав запропоновану С. Хмарою резолюцію Виконавчого комітету УГС, у якій гостро засуджено реакційні закони та укази про кримінальну відповідальність за так звані державні злочини, про порядок проведення мітингів, зборів та демонстрацій як антиконституційні закони.

* * *

Виконавчий Комітет УГС звертається до місцевих філій із проханням прискорити організацію кореспондентської мережі, призначивши кореспондентів-інформаторів (бажано з телефонами) для постійного зв'язку з Пресслужбою та Інформаційно-дослідним Центром. У завдання кореспондентів-інформаторів входить збирання в областях інформації для пресових листків та інформаційних бюлетенів, проведення соціологічних досліджень, аналіз актуальних виступів місцевої преси та ін.

Для термінової інформації, яка передається негайно, встановлюються такі дні для зв'язку:

У Львові — щоп'ятниці від 14 до 21 години по телефону 62-35-16 (черґує Пресслужба та Львівський Інформаційний Центр);

У Києві — в понеділок, вівторок та середу Лохвицькій Ларисі телефоном 272-72-00 (Пресова служба); Корчинському Дмитрові телефоном 224-01-89 (Київський Інформаційний Цент).

В інші дні термінову інформацію можна передавати також Богданові Гориню (Львів, тел. 62-11-12), Миколі Горбалю (Київ, тел 476-13-87).

Нагадуємо, що Львівський Центр випускає Інформаційний бюлетень за матеріялами Львівської, Івано-Франківської, Чернівецької Закарпатської, Волинської, Рівенської, Тернопільської, Винницької, Хмельницької та Одеської областей; Київський Центр — з усіх інших областей України та з-поза її меж.

8-го травня 1989 року

Пресова Служба
Української Гельсінкської
Спілки